

Visie document Stichting Alkmaardermeeromgeving

1. INLEIDING

1.1 Visie en missie

De visie van de Stichting is dat het gebied om en tussen de dorpen Castricum, Uitgeest, Bakkum, Akersloot, de Woude en Limmen vitaal en open moet blijven. Het landschap bestaat al eeuwen, maar is allerm minst statisch. Voortdurend vinden veranderingen plaats door natuurlijke processen, maar nog meer door menselijk ingrijpen. Het buitengebied van de gemeenten Castricum en Uitgeest is waardevol voor de natuur, verbindt ons met het verleden en dient ons welzijn. De toekomst kent vele uitdagingen op het gebied van robuuste biodiversiteit, schone energie, gezonde voedselzekerheid, duurzaamheid en een circulaire economie. Het buitengebied staat onder grote druk van veel sterk verschillende maatschappelijke belangen. Dat vereist aandacht: wat in eeuwen gegroeid is, kan in jaren worden vernietigd.

De missie is het streven naar kwaliteitsbehoud van de buitengebieden en waar nodig kwaliteitsverbetering te bevorderen. Daarbij richt de Stichting zich vooralsnog op het buitengebied van de gemeenten Castricum en Uitgeest.

Het is belangrijk om de natuurlijke en cultuurhistorische waarden te behouden en de kennis over, waardering voor en betrokkenheid met de eigen leefomgeving bij het publiek te versterken om daarmee het draagvlak voor het werk van de Stichting te vergroten. Samen met andere partijen denkt de Stichting actief en constructief mee over landschappelijke projecten. De Stichting is geen gebiedseigenaar of gebiedsbeheerder, werkt uitsluitend met vrijwilligers, heeft geen zakelijke belangen. Ze denkt en praat mee en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen over landschappelijke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen in haar aandachtsgebied. Haar motto is: 'Wakker, Waakzaam, Vasthoudend'.

2. AANDACHTSGEBIED

2.1. Alkmaardermeeromgeving

Het aandachtsgebied van de Stichting bestaat uit het grondgebied van de gemeenten Castricum (met de dorpen Akersloot, Bakkum, Castricum, Limmen en De Woude) en Uitgeest (inclusief het buurtschap Dorregeest). Haar aandacht gaat voornamelijk uit naar het buitengebied van bovengenoemde gemeenten. Het wordt niet uitgesloten dat haar aandachtsgebied in de toekomst uitgebreid zal worden met de gemeenten Heemskerk en Beverwijk.

2.2. Kenmerken van het buitengebied

Het specifieke karakter van het buitengebied van de gemeenten Castricum en Uitgeest kan als volgt kernachtig worden aangeduid.

- een groot duingebied langs de Noordzeekust
- bebouwde en gesloten strandwallen met oude geestdorpen en wegen;
- open strandvlaktes met veel groen en blauw
- de Castricumerpolder vormt het centrale deel van het mondingsgebied van het voormalige OerIJ met veel microreliëf en slingerende waterlopen en van de oude geestdorpen op de hogere zandige oevers van het voormalige OerIJ-systeem
- het Alkmaarder- en Uitgeestermeer
- de Westwouderpolder

Een groot deel van het gebied - van oost naar west - valt onder het Nationaal Natuur Netwerk. Deze wordt gevormd door natuurgebieden, gebieden voor natuurontwikkeling en robuuste natuurlijke verbindingzones tussen deze gebieden.

Dit buitengebied wordt beheerd door:

- agrarische bedrijven
- natuurterreinbeheerders: PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer en Stichting de Hooge Weide
- Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Rijkswaterstaat (strand)

Natuurterreinbeheerder PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland heeft het beheer over het Noordhollands Duinreservaat. Het duingebied valt onder de richtlijnen van 'Natura 2000'. In Natura 2000 is de Europese habitatrictlijn opgenomen, waarin aanwijzingen staan omtrent de leefomgeving van speciale planten of dieren. Het gaat om soorten en leefgebieden die ook op wereldniveau belangrijk zijn.

Een groot deel van het buitengebied is in handen van agrarische bedrijven en met name van melkveehouders. Het open weidegebied dat zij beheren is een cultuurlandschap, dat is ontstaan door eeuwenlange agrarische activiteiten. Als nevenactiviteit zijn er een aantal 'boerencampings' gevestigd. In ons werkgebied doet ook de agrarische natuurvereniging 'Water, Land en Dijken' aan natuurbeheer.

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en de omgeving daarvan, wordt beheerd door het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM), waarin omliggende gemeenten en de provincie Noord Holland samenwerken. Dit schap heeft in eerste instantie een recreatieve doelstelling, maar ook natuurbeheer behoort tot haar taken.

Ook het hoogheemraadschap (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier) speelt een belangrijke rol in het buitengebied, vooral op het gebied van de waterhuishouding.

Met alle beheerders van het buitengebied onderhoud de Stichting zo nodig contacten.

3. DOELSTELLINGEN

3.1. Statutaire doelstelling

De stichting heeft ten doel de natuurlijke, aardkundige, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de Alkmaardermeeromgeving, waartoe het gehele grondgebied van de gemeenten Castricum en Uitgeest gerekend wordt, te beschermen, te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit geschiedt zowel ten behoeve van de natuur als ten behoeve van het welzijn van de mens. Als waardevol wordt tevens beschouwd die voortbrengselen van menselijke werkzaamheid, welke door hun ontstaanswijze, ligging of ouderdom de waarde van het landschap verhogen.

De stichting kan in rechte optreden ten behoeve van de algemene en collectieve belangen die zij krachtens haar doelstelling en feitelijke werkzaamheden behartigt.

3.3 Zonering

De stichting is voorstander van een zonering van het landschap in de vorm van een driedeling.

1. Gebieden met als hoofdfunctie agrarisch gebruik
2. Natuurgebieden met totaal geen verstoring door wat dan ook
3. Gebieden met gemengde functies als bijvoorbeeld veel (agrarisch) natuurbeheer en stille recreatie: wandelen, fietsen en roeien / kanoën, bankjes, vogelkijkhutten

De grootste gebruikers en beheerders van het buitengebied zijn de agrariërs en de natuurbeheerders. De stichting wil dat agrariërs hier een bestaansbasis kunnen houden. Nevenactiviteiten kunnen daarvoor noodzakelijk zijn, maar mogen geen afbreuk doen aan de huidige (en toekomstige) waarden van het buitengebied. In de overgangszone landbouw - natuur wordt agrarisch natuurbeheer bevorderd. Samenwerking tussen agrariërs en natuurbeheerders wordt gestimuleerd.

Door de goede bereikbaarheid via verkeer en openbaar vervoer, is het toerisme een belangrijke economische factor. Het landschap leent zich prima voor dag- en verblijfsrecreatie, ook als hoofdactiviteit van ondernemers. Tegelijk is verstoring van de landschapswaarden door te grootschalige recreatie een bedreiging. Dat vraagt om continue alertheid van de Stichting om in ontwikkelingen als belanghebbende te participeren.

3.4 Versterking van de natuurlijke waarden

De Stichting is positief over het voltooiën van het Nationaal Natuur Netwerk (NNN). Bij het versterken van de natuurlijke waarden bevordert de stichting het gebruik van historische dijken en waterlopen.

Bij het realiseren van de waterbergingsopgave is de Stichting voorstander van het inzetten van bestaande waterstructuren voor piekberging, zoals de waterlopen van het voormalige Oer-IJ. Deze mogen bij piekbelasting tijdelijk buiten hun oevers treden. Natuurontwikkeling langs de oude geulen versterken de herkenbaarheid van het Oer-IJ-systeem, dat kan daarmee een nog belangrijkere identiteitsdrager van het gebied worden.

De stichting zet zich in om het verschil tussen natuurlijke waterlopen (slingerend) en gegraven waterlopen (recht) in stand te houden.

Om zowel de belangen van de agrarische sector en de natuurbeheerders te behartigen, ondersteunt de Stichting de ontwikkeling van een systeem van gescheiden watersystemen.

Lichthinder in het buitengebied moet zoveel mogelijk worden voorkomen. De Stichting pleit voor of geen, of goed aangepaste verlichting in het buitengebied.

Geluidshinder in het buitengebied moet zoveel mogelijk beperkt worden. De Stichting pleit voor maatregelen die geluidshinder voorkomen dan wel reduceren.

De Stichting ziet toe op het respecteren van tuurbeschermingswetten en -verordeningen.

3.5 Versterking van de cultuurhistorische waarden

De Stichting streeft ernaar dat relaties tussen monumenten en hun omgeving benadrukt worden. Juist die relatie met de omgeving bepaalt in belangrijke mate de waarde van een monument. Zuinig zijn op ons buitengebied hoeft niet alleen in conserverende zin te gebeuren, maar kan ook met 'behoud door ontwikkeling', als daarmee de kwaliteit en de belevingswaarde van het buitengebied kunnen worden verhoogd, bijvoorbeeld door historische groene dijken op te nemen in wandelnetwerken.

3.6 Aanzicht vanuit het buitengebied op de dorpskernen

De Stichting pleit ervoor dat in omgevingsplannen voor de dorpskernen rekening wordt gehouden met het dorpsaanzicht vanuit het buitengebied en dat horizonvervuiling wordt voorkomen. De Stichting ziet er op toe dat rekening wordt gehouden met cultuurhistorische objecten: gebouwen, constructies, waterlopen, dijken en oude wegenstructuren.

De stichting streeft ernaar dat voor oude buurtschappen conserverende beleidsvisies worden opgesteld om verrommeling van die gebieden te voorkomen.

3.7 Versterking van het specifieke karakter van het landschap

De Stichting ziet er op toe dat de structuur van de strandwallen zichtbaar blijft. Het landschap wordt doorsneden door de spoorlijn, de provinciale weg en de A9. Verdere doorsnijdingen worden door de Stichting onwenselijk gevonden.

Voor het recreatief toegankelijk maken van het landschap dient zoveel mogelijk gebruik gemaakt te worden van bestaande structuren. De Stichting is niet afwijzend, maar wel terughoudend als het gaat om de aanleg van extra fiets- en wandelpaden voor recreatieve doeleinden. Zij is tegen dergelijke voorzieningen in weidevogelkerngebieden.

De Stichting pleit ervoor dat het landschap open blijft. Aanplant van bomen, behalve rond ontsierende bouwsels of langs de rand van bedrijventerreinen, wordt afgewezen. Bestaande hoog opgaande beplanting op plaatsen die de openheid aantasten ziet de Stichting liever verwijderd worden. De Stichting pleit ervoor dat de omvang van de maïsteelt in het buitengebied niet toeneemt en dat het maïsconvenant wordt nageleefd.

Omzetting en egalisering van 'oude graslanden', het dempen van waterlopen, egalisatie en omgrondingen zijn ontwikkelingen die het landschap verarmen en zijn voor de Stichting ongewenst.

3.8 Behoud van het bodemarchief

Hierbij is voor de stichting het volgende van belang:

- kennisvergroting van de aanwezigheid van archeologische waarden;
- geen omzetting, omgronding en egalisering van gronden in verband met aardkundige waarden;
- geen grondwaterpeilverlaging in gebieden met archeologische waarden.

3.9 Verantwoord recreatief medegebruik van de groene ruimte

Zonering van het landschap maakt goede bescherming van kwetsbare natuurgebieden mogelijk. Middeleeuwse dijkrestanten kunnen benut worden als groene wandelpaden. De Stichting is geen voorstander van aanlegsteigers of recreatieveldjes in natuurgebieden. Bij de bevordering van het toerisme gaat de voorkeur van de Stichting uit naar ecotoerisme.

3.10 Vitaal houden van het buitengebied

De Stichting kan niet alle ontwikkelingen voorzien. Ze beseft dat een teveel aan regulering en beperkingen een gebied economisch en qua leefbaarheid kan beschadigen. Soms zijn concessies noodzakelijk. In voorkomende gevallen zal de Stichting altijd positief meedenken. 'Groen voor rood', verevening en mitigerende maatregelen kunnen daarbij nuttige gereedschappen zijn. De stichting zal er voor waken dat deze niet te pas en te onpas worden ingezet.

4 STRATEGIE

4.1 Uitgangspunten

De Stichting zal zich altijd oplossingsgericht opstellen en daarbij trachten alternatieven aan te reiken. Dat houdt in, dat de Stichting nauwlettend de plannen en strategieën volgt die de overheden (gemeenten, provincie, recreatie- en hoogheemraadschap) voor het betreffende gebied ontwikkelen. Zij denkt mee, en daar waar het volgens de Stichting gaat om aantasting van de karakteristieke waarden van het gebied, zal zij gevraagd en ongevraagd haar bezwaren naar voren brengen, om zo te proberen de plannen om te buigen of te voorkomen.

Dat betekent niet dat alles zo moet blijven als het is, maar wel dat verandering op een verantwoorde manier moet gebeuren. Eerbied voor het historisch gegroeide karakter van de omgeving en behoud of versterking van de identiteit is daarbij van groot belang. Dat wil zeggen: bescherming van de bijzondere natuurwaarden, handhaving van het open landschappelijk karakter van de polders, behoud van de herkenbaarheid van de dorpen Akersloot, De Woude, Limmen, Bakkum, Castricum en Uitgeest, en behoud van versterken van de herkenbaarheid van cultuurhistorisch erfgoed zoals verkavelingspatronen en dijken.

De Stichting gaat overleg met gemeenten, provincie, rijk, hoogheemraadschap en recreatieschap niet uit de weg. Ook onderhoudt de Stichting banden met natuur- en milieuorganisaties en onderhoudt contacten met agrarische organisaties.

4.2 Overige aspecten

De Stichting:

- signaleert tendensen of ontwikkelingen en anticipeert
- richt zich op het beleid van gemeenten, recreatieschap, hoogheemraadschap, provincie en rijk
- communiceert met en informeert bovengenoemde bestuurslagen
- is en blijft onafhankelijk van politieke partijen
- werkt waar nodig samen met de Milieufederatie Noord-Holland
- traceert op provinciaal- en rijksniveau en binnen het recreatieschap en hoogheemraadschap beïnvloeders en houdt deze over landschappelijke zaken geïnformeerd
- is 'hard naar de zaak' en 'zacht naar de mensen'
- blijft hoe dan ook in contact en blijft communiceren en beïnvloeden
- maakt geen gebruik van subsidies, maar kent wel donateurs en ontvangt incidentele schenkingen

Oktober 2020